

EL CONTRACTE DE MASOVERIA

per

F. MASPONS i ANGLASELL

La vida agrícola catalana està regulada principalment per dos contractes cabdals; el de masoveria, que en refon bon nombre d'altres de més petit abast, i el de parcel·leria, que s'ha completat a si mateix transformant-se, en determinades avinenteses, en el de rabassa morta.

Aquest dos contractes, sense que cap disposició ho hagi ordenat, senyoregen cadascun una de les dues parts en què la geografia, coincidint amb un fet històric, divideix la terra catalana: l'anomenada Catalunya Vella o humida, i l'anomenada Catalunya Nova o seca.

La ratlla divisòria d'aquestes dues parts és delimitada amb les imprecises amplituds pròpies de les configuracions naturals de les valls i les muntanyes. L'assenyala el curs del Llobregat fins a la seva confluència amb el seu curt affluent Bastareny, que neix part damunt de Bagà, segueix els contraforts meridionals de la serra del Cadí, se'n va fins a l'entrada meridional del congost de Sant Ot, o dels Tres Ponts, que separa l'Urgell del Segrià, es perllonga des d'Oliana i els contraforts de la serra del Boumort fins al pas de Collegats de la Noguera Pallaresa, a l'entrada del Pallars Jussà, i acaba a la ratlla d'Aragó, quan la Noguera Ribagorçana passa pel congost de Sopeira.

Tota la terra que queda al nord d'aquesta alhora concreta i borrosa línia, la de la Catalunya Vella o humida, és pràcticament un contrafort del Pirineu, trencada en petites valls, amb correnties d'aigua d'escassa aparença però pròdigues de doll, que l'omplen de regadius de poca extensió, de planes recloses en les quals prosperen esplets tendrals, pastius i vessants emboscats que criden les pluges. La que queda al sud, la de la Nova, o seca, és més aviat una planura o, en realitat, un conjunt de planures, rega-

des solament per mines i correnties d'aigua de curt alè, pròpies gairebé només per a conreus de gra d'espiga, o de plantes de soca, ceps, avellaners; arbres perennals, com l'olivera; o de fruita seca, com l'ametller, i, en una faixa de pocs quilòmetres prop del mar, el garrofer.

Només recordant aquestes diferències es comprèn que cada part tingui una vida agrícola diferent, i que el costum hi hagi establert contractes diferents.

Això no obstant, com que les bases jurídiques de la vida agrícola són les pròpies del règim jurídic català, o sia, primordialment, la llibertat de disposició i l'equitat, i, per derivació, el realisme, cap dels contractes no és circumscrit dins un clos del qual no pugui sortir. I, sense cap acció de proselitisme, per llur sòlid prestigi, tant la masoveria com la parceria han saltat per damunt l'esmentada ratlla divisòria, terra endins de cadascuna de les parts.

El contracte de parceria és d'una tal simplicitat, que ho ha pogut fer sense alterar la seva naturalesa, perquè, en essència, tant se val partir els fruits d'una vinya com els d'un camp de blat o d'una castanyereda; però el de masoveria és tan complex i és tan lligat amb les particularitats del terror i de la seva climatologia, que en entrar a les comarques seques es desnaturalitza, i d'aquesta extensió ve que a l'altra banda del Llobregat hi ha nombre de masoveries que, de masoveria, no en tenen sinó el nom i són simples tractes d' "estadant".

Jurídicament l'estadant no és sinó un jornalier de categoria superior a la del qui comunament és assenyalat amb aquest nom. El propietari li cedeix una estada — d'aquesta particularitat li ve que es digui estadant — no pas una casa complexa com la de la masoveria, sinó una simple habitació amb cuina; a més, li dóna llenya per a coure, si la finca on viu en té, i, si és d'oli, també oli per al llum, però no pas altre element d'il·luminació, com electricitat, petroli, etc. Si la finca té terra apropiada, també li n'hi deixa un tros perquè hi pugui conrear un petit hort, i autorització per a regar-lo amb aigua dels dipòsits o cisternes que hi hagi; tot, així com la casa mateixa, sense pagar lloguer. En lloc de percebre un jornal diari, percep una setmanada o mesada, amb descompte dels jornals corresponents als dies que no treballi a profit del propietari. És el seu home de confiança en allò que es refereix als treballs de conreu i a la vigilància de la finca; és l'encarregat de preocupar-se de la conveniència i de la bona execució de les feines, i si per a alguna calen jornalers, n'és el cap de colla. No

paga cap despesa ni tribut ni s'apropia els fruits. En conseqüència, encara que es digui masover, no ho és, perquè el seu tracte no és de masoveria.

La finalitat del contracte de masoveria, des del punt de vista del propietari, és de treure el millor rendiment d'una casa de pagès. Convé de dir el "millor" en lloc del "major", perquè el concepte de major és d'un materialisme que no s'avé amb l'enorme complexitat de la vida agrícola, tan diversa de la industrial i de la comercial, que en ella, els intents de millora, les provatures i els fracassos requereixen llarg temps de comprovació, i d'aquesta forçada lentitud en resulta que la finalitat de treure'n cada any el rendiment major podria perjudicar d'una manera greu l'essencial d'obtenir el convenientment remunerador d'una manera perenne. Seria fàcil de citar exemples concrets de propietaris que, desconexedors de les característiques del món agrícola, per aconseguir collites abundants i ràpides han imposat al masover l'ús d'adobs o de remeis químics que al cap d'un parell d'anys han deixat la terra recremada o eixorca per un llarg període de temps, o que per acabar executivament els insectes que corquen la fruita, han fet ruixar els arbres amb substàncies que, ultra matar els insectes, han mort l'arbre. El ritme de la natura, com diu un aforisme ben conegut, *non facit saltum*; tot hi és d'una continuïtat indefectible i sobretot lenta, i el rendiment major només es pot assolir cenyint-se a aquesta impertorbabilitat i a aquesta lentitud, és a dir, no prenent d'obtenir-ne el major precisament avui, sinó el major amb relació a períodes de temps successius. Per a ésser masover s'ha de saber ésser pagès, però per a ésser propietari d'una masoveria i, en general, d'una finca rústica, també se n'ha de saber ésser.

Des del punt de vista del masover, la finalitat es d'establir-se en una casa de pagès que li doni amplament la manera de viure sense haver de recórrer a feines suplementàries deslligades de la masoveria, ni a ajuts estranys sinó en allò que no és al seu abast d'obtenir, o realitzar personalment, donant a aquest concepte de personal, el sentit més ample que pot tenir.

Per a pactar el contracte calen tres elements: un propietari, un pagès i una casa de pagès.

En allò que fa referència al propietari cal advertir que, estrictament, també pot pactar el contracte un usufructuari, però llavors la possibilitat és més teòrica que real.

Per a conèixer la productivitat d'una terra s'ha d'haver treballat anys; cada terra, i a vegades fins cada tros d'un mateix camp, té qualitats de geologia i d'orientació que la fan més o menys productiva i més o menys a propòsit per a determinats conreus i no altres; solament un pagès molt atrapat o desconeixedor de l'ofici es pot avenir a un tracte subjectat a una incidència tan imprevisible com és la mort d'un usufructuari.

Malgrat això, sovint hi ha contractes fets amb l'usufructuari. Pot succeir que l'aspirant a masover conegui prou la família del propietari per a saber que a la mort de l'usufructuari l'hereu ratificarà el tracte, que, si molt convé, l'usufructuari ja va fer per consell seu; però la certesa que això s'esdevingui és aleatòria, i el contracte requereix estabilitat.

Un altre element és un pagès o, en realitat, una família pagesa. Estrictament, qui pacta el contracte no és pas una família, sinó un home. La família "de dret", no hi té part; però "de fet", hi té tanta importància com ell. El fet que un home sol pugui ben dur una masoveria és una il·lusió; qui ho intentés es convertiria automàticament en un empresari d'assalariats, i, encara que el masover també es pot considerar empresari, un natural sentit diu que una masoveria no es pot fer rutllar amb sols assalariats: des del punt de vista orgànic és una institució familiar.

Aquesta particularitat és un de tants aspectes del contracte que el caracteritza, en el sentit que, potser com cap altre, tan intensament supedita la norma jurídica a un indeclinable realisme. Ningú no pot contradir el qui, fent-se fort en la més estricta juridicitat, sostingui que és un contracte entre parts individuals, ja que, fins en el cas en què pràcticament no es dóna mai, que el masover sigui una persona jurídica, serà entre individualitats; ningú, però, que pari esment en la seva realització, no podrà deixar de rendir-se a l'evidència que la condició de masover està identificada amb la de cap de casa i, per tant, amb una família, perquè el seu bon acompliment és impossible amb l'esforç d'un home sol.

La família pot ésser reduïda a un mínim; a sols marit i muller; a una mare amb un fill casador; àdhuc, en els primers moments, a un sol fadristerne que té decisió i necessitat de contreure matrimoni i d'establir-se, i, en canvi, pot ésser composta de nombre de persones, un matrimoni jove, els pares del marit, o de la muller, algun germà, fills en plena joventut però encara no casats, un conco vell, o un "donat" que també es considera de la família, fins en el primer d'aquests dos extrems hi haurà família, portada pel caràcter interí de la situació personal del fill que ineludi-

blement n'ha de formar una; si no n'hi hagués, la primera ventada que li passés per sobre se l'enduria com una volva de boll sense gra a dins.

El tercer element és una casa de pagès. És un element tan essencial com els altres dos, perquè sense casa no hi ha base de relació que els lligui. És l'element real del contracte, el que li dóna efectivitat i li permet d'acomplir-la.

Caracteritzen el contracte aquests quatre fets:

Primer. — El propietari cedeix a un pagès una casa al camp perquè l'habiti amb la seva família i en conreï les terres.

Segon. — El masover decideix i dirigeix el conreu, i en paga les despeses.

Tercer. — El masover s'apropia els fruits, amb la condició que ha de reconèixer el dret del propietari d'apropiar-se'n una part predeterminada pel pacte o pel costum; o el d'exigir-li el pagament d'una quantitat periòdica, gairebé sempre anyal, o una part i un pagament alhora, i el de fer-li determinats serveis.

Quart. — El propietari paga els tributs reals relatius a la casa i les terres, i el masover, els relatius a l'explotació agrícola.

La paraula "casa" s'ha d'entendre amb gran amplitud; és a dir, no pas en el sentit de simple habitació, sinó en el d'habitació completada amb les dependències que l'explotació agrícola fa necessàries; aixoplugar-hi el bestiar, emmagatzemar-hi els fruits i guardar-hi les eines; unes dependències imprecises, sovint rudimentàries, que en termes generals és impossible, o poc menys, de predeterminar, perquè es transformen, urgeixen o resulten sobrerres, segons les exigències de cada moment.

La seva construcció les reparacions i la conservació es regulen en els termes corrents; la construcció, per tant, i les reparacions necessàries corresponen al propietari, i al pagès les de petita i normal conservació. El pagès no pot fer obres sense expressa aquiescència del propietari, i, si en fa sense ella, no li'n pot reclamar l'import ni en cap cas considerar-les com a millores indemnitzables.

En dir a més de la casa, terres, no s'ha d'entendre que són necessàriament totes les de la finca a la qual es refereix el contracte. La coincidència d'ambdues extensions, la de la finca i la de la masoveria, és excepcional per als casos en què es tracti de finques de curt alè, i encara no sempre; per regla general, salvant pacte exprés en contra, el bosc, les vores de torrents o de rieres, els arbres de ribera, les herbes pasturables i els trossos

erms, si n'hi ha, en queden fora. De l'exclusió en deriven algunes particularitats, com, per exemple, que, de fet, el masover no pot tenir ramat encara que, en estricte dret, no hi ha res que l'en privi, perquè, si en té, no el pot dur a pasturar sinó als camps que conrea, quan els esplets ja en són trets, o si el masover n'hi ha sembrats expressament per ésser pasturats, i com que aquests pastius són eventuals i d'escassa durada, no li surt a compte de tenir-ne.

En mesurar l'abast de la paraula "casa" també s'ha de tenir present que la cessió al masover no impedeix que el propietari, acompanyat dels seus, faci ús d'alguna o d'algunes habitacions quan li plagui d'habitar-les, i també de la cuina i del menjador; es a dir, que el propietari la pugui habitar, i, si li plau, tenir tancades habitacions per a quan li plagui de fer-ho, i reservant-se per a ell algun tros de terra conreable.

El decidir i dirigir els conreus s'ha d'entendre també amb la major amplitud, però amb dues limitacions.

La primera és que els esplets i els conreus *siguin els acostumats a la localitat*. El masover hi pot fer el que vulgui, però no pas excentricitats o provatures arriscades, per dues raons principals: una, que podrien minvar excessivament les parts que corresponen al propietari, i quan no en percep sinó una quantitat en diner, perquè, segons en què consistissin, podrien perjudicar greument la qualitat i la productibilitat de les terres conreades.

La segona és que els conreus, tant en decidir-los com en realitzar-los, *han d'ésser fets a ús i costum de bon pagès*. Aquesta frase "a ús i costum de bon pagès" és de les que hom pot anomenar sacramentals, que inclouen un sacrament en el més pur sentit gramatical de la nostra llengua, un jurament; o sia, vol dir que el masover s'ha compromès solemnement a dur-los a terme de la manera que l'experiència ha ensenyat que és més favorable. És una d'aquelles frases que han adquirit la categoria de principi fonamental i que, tot i la seva imprecisa amplitud, no necessita explicacions demostratives; és de la categoria de la d'obrar "amb diligència de bon pare de família", i d'alguna altra del mateix gènere; obliga i diu tot el que ha de dir, sense precisions de detallismes materials, perquè les obligacions que imposa són lligades amb les eventualitats imprevisibles i indominables que comporten les lleis de la Natura.

Amb referència al tercer fet característic s'ha de tenir present, que la paraula "fruits" també s'ha d'entendre en el més ample sentit que pot

tenir, i que, per tant, inclou tots els que produeix la terra conreada. És una amplitud que, per exemple, faria que s'haguessin de considerar fruits les flors, si el masover les conreava com un altre esplet per treure'n el rendiment dels usuals.

En canvi, si el pacte, o el costum, no prescriu el contrari, dins el concepte de fruits no hi resten compresos els animals.

En allò que es refereix al pagament de tributs, la distinció entre els de base tributària real i els de base agrícola és prou clara perquè requereixi més precisions que la d'advertir que també correspon al masover el pagament de les relatives al bestiar.

Quan el contracte es fonamenta en aquests fets és de masoveria, i si no per aquesta causa s'ha de tenir en compte que la vida agrícola és d'una tan intensa complexitat, i tan àmplia la llibertat de pactar, que hi ha contractes aparentment de masoveria que no ho són. No ho és, per exemple, quan el propietari hi intervé directament en decidir els conreus, o quan, per pacte o costum, els fruits són del propietari, i és ell qui en dóna una part al pagès, o quan tots dos convenen que el pagès no serà masover, sinó un curador a les ordres, o sota la direcció del propietari, que en lloc d'ésser remunerat amb diners, ho serà amb una part dels fruits, o el bestiar és del propietari, o d'ambdós amb distribució predeterminada del seu rendiment, o estableixin algun pacte que alteri els fets esmentats.

El fet de precisar la natura dels contractes fa venir a la memòria la definició donada, fa uns quants anys, pel professor italià Vidari, del contracte de compte corrent, que diu que el contracte de compte corrent és el contracte de compte corrent.

La definició fou rebutjada per un sector de mercantilistes amb l'acusació que no deia res, perquè era una petició de principi, i, en realitat, deia tot el que havia de dir, perquè afirmava el fonamental: que era una modalitat jurídica nova, que encara que participés de la natura de moltes de les anteriors les reunia en forma que li donava individualitat pròpia.

Del contracte de masoveria se n'ha de dir el mateix, no pas perquè sigui un contracte nou, sino, al contrari, perquè amb la seva vellúria salta exuberantment per sobre les classificacions doctrinàries que pretenen de definir el contractes i, en general, les institucions jurídiques, partint de disquisicions filosòfiques abstractes de la realitat. Avui aquesta manera de fer ha quedat desacreditada pel reconeixement, ja general, que la base de la

lleï no han d'ésser definicions dogmàtiques, sinó els ensenyaments de la realitat, perquè, d'altra manera, en lloc d'encarrilar la vida, la violenta.

El masover, sense ésser un substitut legal del propietari, actua com si ho fos; sense ésser-ne legalment apoderat, també hi actua; sense ésser un gerent, en fa; sense ésser arrendatari, paga un arrendament, i paga parts sense ésser un simple parcer. Potser la millor manera d'especificar-la és de dir que és un *alter ego* del propietari, o el mateix propietari en acció agrícola, però supeditat a ell. No és el propietari, però tampoc no és una màquina de producció a profit exclusiu d'un d'ambdós.

El Dret romà, formulat en temps en què la masoveria encara no havia nascut, ja va preveure el problema i el va resoldre, per sentit comú, en regular l'arrendament al títol XXIV (XXV) del llibre III de l'Instituta. Hi fa referència a la natura jurídica dels contractes agrícoles i diu que són de *genus propium*, i en referir-se al d'arrendament afegeix que la seva lleï és el pacte, i, avançant-se d'uns quants segles a les Constitucions de Catalunya, que en allò que el pacte no preveu s'han de jutjar *ex aequo et bono*, amb l' "equitat e bona raó" prescrites per les Constitucions. No fa gaire anys, el nostre tan excel·lent jurista Martí i Miralles, magistrat del Tribunal de Cassació de Catalunya, va estudiar a fons el de parceria, i va arribar a una conclusió que expressa en aquests termes: "no es pot classificar exactament dins cap altre (contracte); té regles dels uns i regles dels altres, així com requisits o elements de diferents formes de contractació; li donen vida una intenció ben caracteritzada dels contractants i una necessitat ben sentada i definida; té qualitats igualment caracteritzades i peculiars". (*La qüestió de la parceria*. Barcelona, 1904.)

La manera més escaient de declarar-ne la natura, és de fer-ho amb el circumloqui explicatiu de dir que és un contracte consuetudinari, que es regula pel pacte, el costum i l'equitat, i es presumeix de masoveria quan hi concorren les característiques abans dites.

El pitjor procediment per a jutjar un cas concret seria d'anar-lo desmuntant com es fa amb una màquina per a adobar-la, i argüir que és un arrendament, o una parceria, o una participació de beneficis, o una societat, o un altre contracte concret, encara que hom pogués demostrar que en té les característiques. Qui ho fes s'equivocaria tan greument com el metge que per guarir una malaltia la tractés oblidant el malalt.

Per a judicar-lo no s'ha de començar invocant les classificacions científiques i les lleis d'inspiració doctrinària, sinó compenetrant-se amb el fet, en les seves parts i en el seu conjunt, en la seva aplicació i els resultats,

conèixer la idiosincràsia dels qui el viuen i llur manera d'actuar-hi, i tenir en compte dues lleis que desgraciadament hom acostumen a menysprear: la de la natura i la moral.

El contracte ha complert segles, i gairebé sempre se sosté durant diverses generacions, perquè secularment s'ha anat jutjant així, i solucionant d'aquesta manera les discrepàncies que, com en tot tracte entre parts, es produeixen quan la seva durada és llarga. Vivint-lo així, ha anat evolucionant amb el ritme dels temps, sense sotrac i sense desnaturalitzar-se. Algunes de les prestacions que imposava al masover per al servei del propietari en els passats segles avui són arcaïques, i aspectes dels respectius drets del propietari i del masover, també; el telèfon, els automòbils, els camions que s'enfilen a llocs inversemblants; els canvis, sovint sobtats, de llavors i de mètodes de conreu; l'ubèrrim floriment dels impostos, les requisicions oficials i les prohibicions i ordres administratives, li imposen modalitats noves. I el contracte s'hi ha anat adaptant per ell sol, perquè la seva regulació jurídica va néixer d'ell mateix i s'adapta completament a la seva natura. Enfront d'aquest estat de coses hi ha el fet concret que en els darrers anys hi ha hagut qüestions judicials cansades i desagradables entre algun masover i algun propietari, motivades per la invocació, gairebé sense excepció, pel masover, de disposicions administratives derivades de doctrines que es concreten en regulacions abstretes dels fets amb els quals es desenrotlla la vida. Aquestes qüestions, però, que generalment són motivades per la decisió del propietari de donar per acabat el contracte, no solament no desvirtuen això que resta dit, sinó que encara ho confirmen amb la pertorbació que promouen.

L'acabament del contracte es produeix per les dues causes normals en tota contractació; per la del termini de durada, pactat o determinat pel costum, i per la d'incompliment. Això no obstant amb relació a aquest aspecte de la masoveria convé de tenir present algunes particularitats.

Salvant un pacte exprés en contra, el termini de durada és d'un any, que, pràcticament, es perllonga en dos, per la raó que és de consuetud, que el propietari doni temps al masover de collir els esplets en creixement el dia que el contracte fineix. Amb aquest termini anyal de durada, es pot sostenir, i sovint se sosté, durant diverses generacions, en virtut de la clàusula implícita, o explícita, que se sostindrà indefinidament mentre un dels tractants no avisi a l'altre la seva decisió de donar-lo per acabat amb un any d'anticipació. Aquesta clàusula ha permès que hi hagi un bon

nombre de masoveries en les qual l'actual masover és nét o besnét, o encara més allunyat descendent, del qui la va pactar.

En allò que es refereix a la durada, però, s'ha de tenir en compte que la realització del contracte pressuposa una completa bona fe, i que, en conseqüència, si una d'ambdues parts no hi obra, se'n va per terra. Les incidències promogudes pel fet de no tenir bona fe una d'ambdues parts minen la seva base essencial i hi repercuteixen. Per aquest motiu cal mesurar bé les incidències que algunes vegades es plantegen en realitzar l'acabament. Pot succeir, per exemple, que en arribar el dia el masover tingui plantades plantes de soca, com són ceps o avellaners, o àdhuc oliveres, o simplement un espelt de producció normal durant tres o quatre o més plantes de soca no poden produir cap qüestió, perquè el fet s'ha de jutjar anys, com un camp d'alfals o d'usurda. Les plantades d'arbres fruiters i de plantes de soca no poden produir cap qüestió, perquè el fet s'ha de jutjar segons les lleis que regulen l'accessió: el masover, en plantar-los, si ho va fer sense la concreta acquiescència del propietari, concreta i activa, no pas la pressuposada per silenci, ja sabia que el contracte havia de finir un dia o altre, imprevisible, perquè depenia de la seva voluntat o de la del propietari, i que, en finir, no es podia endur sinó els fruits pendents. Això, no hi ha cap pagès que no ho sàpiga, i que no sàpiga també que si fa plantades d'aquesta mena, s'exposa a perdre-les. Si les va fer de bona cosa d'anys enrera, ja n'ha tret el profit, i si les va fer poc temps abans, el cas s'ha de resoldre com si el conflicte vingués del fet que hagués sembrat un camp d'una planta no perennal però de durada superior a un any, l'esmentat alfals entre algun altre.

En aquesta avinentesa ha d'obrar l'equitat i, per tant, la bona fe. Si el pagès ja va plantar amb l'especulació d'obligar el propietari a sofrir el tracte durant un temps desmesurat, per tenir el pretext de reclamar-li una indemnització, l'argúcia no s'ha de respectar, i, malgrat la plantada, el contracte s'ha de donar per acabat, sense indemnització. Si, en canvi, és evident que el masover va plantar amb bona fe i l'acabament ve per causa imprevisible al temps de fer-ho, el propietari és obligat a reconèixer-ho, i a indemnitzar-li el profit que en perd.

Fora d'algun cas d'aquesta naturalesa, el masover no pot demanar indemnitzacions per millores, ni amb el pretext que el propietari les ha consentides veient-les i no advertint que no les indemnitzarà. Sobre els pactes de masoveria hi ha el principi fonamental, tan entrat en la consciència que ha esdevingut un adagi popular, segons el qual "tracte és

tracte". És absurd de partir del supòsit que el masover no ho sap, i que no sap tampoc que la natural i molt gran complexitat de l'explotació agrícola i pecuària no el portarà a fer treballs o obres complementàries o circumstancials que li són d'utilitat, però no pas de necessitat; si per a cadascun hagués de recaptar la prèvia aquiescència del propietari, la major part de vegades el perjudici que li duria la demora els faria pràcticament inútils. La bona fe permet que els faci dins els límits fonamentals del contracte; però la bona fe impedeix també que s'aprofiti de la seva elasticitat per a després abusar del propietari fent-li reclamacions de millores que no ho són, sinó facilitats per a acomplir més asseguradament el profit que és just que tregui de l'explotació.

D'aquests antecedents, no solament dels relatius a l'acabament del contracte, sinó de tant com s'hi refereixen, en deriva que és causa de rescissió del contracte que un dels dos contractants perdi la confiança en l'altre. És una causa tan elemental, que no caldria ni insinuar-la, si no ho exigia la pruija d'envair la vida agrícola amb disposicions de caràcter o de finalitat social. La masoveria no en pot ésser afectada perquè els problemes socials no s'ho poden promoure. Com ja resta dit, pràcticament és una institució familiar, i els problemes familiars es desenrotllen en un camp superior al social. A la masoveria no hi ha jornalers, treballadors sense altre lligam amb el masover que el d'un esquemàtic contracte de treball, sinó fills i gendres que hi treballen perquè ho són; no hi caben assegurances de malaltia, d'accident, ni de vellesa, perquè les fa innecessàries les obligacions dels pares envers els fills i dels fills envers els pares. Si un dia el masover contracta jornalers, per la natura del contracte quedarà sotmès a les lleis socials, però no pas com a masover, sinó com a empresari. Si, per tant, les finalitats que les lleis socials atenen hi són acomplertes automàticament per vies de més forta consistència que no les socials, les regulacions d'aquesta classe no hi poden ésser aplicades. En conseqüència, tampoc les que sostenen el principi més demagògic que jurídic que la pèrdua de la confiança en l'altra part contractant no pot ésser causa de rescissió de contracte.

Deixant de banda aquestes consideracions, també s'ha de tenir present que el masover és com un mandatari i, fins i tot, el mateix propietari en acció; seria absurd, doncs, que una llei obligués a sostenir dintre casa seva un actuant d'aquesta categoria en el qual ha perdut la confiança.

No fa gaire temps es va produir un fet que resumeix gràficament el judici que mereix la masoveria. Va ésser promulgada una disposició legal que convulsionava el contracte tot alterant els drets i les obligacions de propietari i masover. Un propietari, no pas d'una comarca reclosa en si mateixa, sinó de l'Empordà, que és de pas i fronterera, desitjós d'estar dins la llei i de no mostrar-se gasiu amb els seus masovers, els reuní i els exposà francament el cas i les avantatges que la disposició els reconeixia, tot afegint que, encara que el perjudicaven, estava disposat a modificar els tractes segons el que la llei deia, i cabà preguntant-los què volien fer.

Feta la pregunta, es produí un silenci una mica anguniós, fins que al cap d'uns moments el de més edat digué:

—Escolti, senyor: que no està content de nosaltres?

—Jo, sí — va contestar l'interpel·lat —: no en tinc res a dir.

—Doncs, cregui'm — replicà el portantveu —: que allà baix facin... nosaltres seguim igual; li està bé?

Aquesta conversa resumeix tot el que de bo i millor hom pot dir de la masoveria.